

Henry Oinas-Kukkonen

Monipuolisesti ja vakaasti yleistä historiaa teknologia-Oulusta

Ylenpalttisesta henkselien paukuttelusta tai mediapullistelusta ei Oulun yliopiston yleisen historian kaartia voi syyttää – ainakaan toistaiseksi. Joistakin yliopistoista rientää tv:stä tuttuja kasvoja antamaan syvämietteisiä lausuntoja opinhaluisille aina, kun jossain jotain tapahtuu. Oulussa taas ovat nousseet esiin ensisijaisesti uusimman teknologian tarpeisiin suoraan soveltuvat alat. Muutoin tiedotusvälineissä on lähinnä skandaalinomaisesti nostettu otsikoihin ulkomaankauppaministeri, Boris tai "haluatko miljonääriksi -Lasse".

Mitä Oulun yleisellä historialla on tarjottavana? Mitä viime aikoina on saatu aikaan? Mihin ollaan menossa? Käsitystä asiasta ei kyllä saisi **yleisen historian** henkilökunnan työhuoneiden ovien käytäväkuvalla tai tilastovyörytyksellä. Aluksi tarvitaan ainakin yhteispotretti tavallisimmin paikalla olevasta "perushenkilökunnasta": professori FT Olavi K. Fält; lehtori FT Henry Oinas-Kukkonen; yliassistentti FT Kari Alenius; amanuessi FL Markku Mäkivuoti; amanuessi FL Seija Jalagin (virkavapaalla), jonka sijaisena toimii FM Merja Hynynen.

Kuvassa vasemmalta: Kari Alenius, Markku Mäkivuoti, Seija Jalagin, Henry Oinas-Kukkonen, Olavi K. Fält ja Merja Hynynen.

Oppiaineella on myös dosentteja: Kari Alenius, Martti Eirola, Kalervo Hovi ja Jouni Suistola. Näiden lisäksi oppiaineen parissa

puurtaa myös tutkijoita: FM Ilkka Hyttinen, FL Seija Jalagin, FM Markus Mertaniemi, FL Mari Mäki-Petäys, FM Maria Niku, FM Bora Tolga Oktas, FM Esko Tikkala ja FL Sinikka Wunsch.

Painopisteessä kulttuurien kohtaaminen sekä Japanin, Baltian ja antiikin historia

Yleiselle historialle on nimensä mukaisesti leimallista alan laajuus ja monipuolisuus. Vaikka toimintaa ei suppilon puristetakaan, on kuitenkin **painopistealoiksi** valittu kansainvälisten suhteiden tutkimus erityisesti kulttuurien kohtaamisen näkökulmasta, Japanin historia, Baltian historia sekä antiikin historia. Yhdessä ne muodostavat globaalin historian piiriin laskettavan tutkimusprojektin Globalisaatio, kulttuurien kohtaaminen ja kuva. Sen piirissä on neljä tärkeää tutkimushanketta:

1. Vahvat ja heikot kulttuurit länsimaisen ekspansion puristuksessa
2. Suomi eurooppalaisena kumppanina
3. Kuvat todellisuutta muokkaamassa. Lehdistön rooli kansainvälisten kriisien suodattajana
4. Antiikin kulttuurin pohjoinen ulottuvuus

Yleisen historian tutkimustominnassa on voimakkaasti mukana historiallinen kuvitutkimus, joka on saanut kasvavasti alaa ja josta alkuvuodesta 2002 julkaistiin erityisteos: *Looking at the other – Historical study of images in theory and practice*. Kari Alenius & Olavi K. Fält & Seija Jalagin (Eds.).

Painopistealat tarjoavat yleisen historian opiskelijalle valittavaksi kolme eri linjavaihtoehtoa: yleisen linjan, antiikin historian ja kulttuurin linjan sekä Japanin historian ja kulttuurin linjan. Antiikin historian ja kulttuurin linja toteutetaan **yhteistyössä** antiikin kielten ja kulttuurin, klassillisen arkeologian ja filosofian kanssa sekä linja Japanin historian ja kulttuurin linja Japani-opintojen kanssa.

Opetuksen osalta on syytä todeta, että Oulun yliopiston historian laitos, jonka yksi ydinosa yleinen historia on, valittiin joulukuussa 1999 **valtakunnalliseksi yliopistokoulutuksen laatuyksiköksi** vuosiksi 2001–2003. Siitä, mistä teemoista opetusta syksyllä 2002 tarjotaan, voi tarkastella osoitteesta:

<http://cc oulu.fi/~histwww/ylhist/luennot.htm>.

Japanin historiaa kansainvälisissä yhteyksissään

Japanin historian tutkiminen on noussut Oulussa merkittäväksi tutkimusalaksi professori Olavi K. Fältin vetämänä. Se Japanin historian tutkimus, jossa yleinen historia on mukana, tapahtuu merkittävässä määrin yhteistyössä **Japani-opintojen** ja valtakunnallisen yliopistojen ja korkeakoulujen **Itä- ja Kaakkois-Aasian koulutusverkoston** kanssa. Oulussa tehtävän tutkimuksen keskeiseksi näkökulmaksi on määritelty Japani länsimaisen kulttuurin kuvastajana ja suodattajana sekä globaalin järjestelmän osana.

Luonnollisestikin keskeisin näkökulma näkyy keulakuvan omassa toiminnassa. Professori Fält jatkaa pitkää tutkimussarkaansa: Japanin keisariuden kuvan tarkastelua eri asioiden symbolina. Nyttemmin

siinä erityisen tärkeäksi on noussut juuri globalisaation ja verkottumisen näkökulma.

Japania sen kansainvälisessä kontekstissaan tutkii myös lehtori Henry Oinas-Kukkonen. Hän on tutkinut Yhdysvaltain suhtautumista Japanin kommunistiseen liikkeeseen Yhdysvaltain Japanin-miehityksen aikana. Teemaan liittyvät yleisen historian painotuksista kansainväliset suhteet, kulttuurien kohtaaminen ja Japanin historia. Tutkimuksessa on käytetty hyvin laajaa lähdepohjaa ja Oinas-Kukkonen on onnistunut löytämään ja ensimmäisenä hyödyntämään Yhdysvalloissa poikkeuksellisen pitkään salassa pidettyä tiedustelumateriaalia. Tammikuussa 2003 ilmestyy Yhdysvalloissa Greenwood Pressin kustantamana teos *Tolerance, Suspicion, and Hostility: Changing U.S. Attitudes toward the Japanese Communist Movement, 1944–1947*. Oinas-Kukkonen jatkaa kirjan ilmestymisen jälkeenkin Yhdysvaltain ja Japanin kommunistisen puolueen suhteen tutkimista.

Suomalaisten naislähetystyöntekijöiden toiminta Japanissa vuosina 1900–1941 on herättänyt amanuessi Seija Jalagin mielenkiinnon. Hän kiteyttää tutkimuksensa kietoutuvan teemoihin sukupuoli, uskonto, valta ja kulttuurien kohtaaminen. Merkittäväksi tutkimuskohteeksi ja uusien näkökulmien avaajaksi hän kokee "pakanalähetystyön" eli ulkolähetysten historian siksi, että historioitsijat eivät aiemmin ole olleet kiinnostuneita siitä. Aihepiirin parissa ovat ensisijaisesti askaroineet teologit. Tutkimusalueen aineistot avaavat uusia näkökulmia uskonnon merkitykseen Suomessa, suomalaisten kansainvälistymisen historiaan, toimintaan globaalissa lähetysliikkeessä sekä suomalaisten rooliin imperialistisissa ja kolonialistisissa kontekstissa.

Naislähetystyöntekijöiden tutkiminen on Jalagin mukaan tiivistänyt yhteistyötä varsinkin pohjoismaisten tutkijoiden kanssa, koska pohjoismaisessa kontekstissa naiset lähetystyön historiassa on varsin tuore aihepiiri. Yhteistyö tuottaa tuloksia ja tulossa on englanninkielinen artikkelikokoelma pohjoismaisten naisten roolista lähetystyöhistoriassa. Tutkimus suomalaisista naislähetystyöntekijöistä Japanissa on virittänyt yleisempää mielenkiintoa suomalaisen lähetystyöhistoriaan yleisen historian oppiaineessa: liikkeelle on lähtenyt kolme pro gradua. Yleisen historian oppinäytetöihin voi tutustua osoitteessa:

<http://cc.oulu.fi/~histwww/ylhist/opin.htm> .

Japanin historian tutkimuksessa on saatu paljon aikaan ja tutkimus jatkuu. Amanuessi Merja Hynynen on suunnannut kiinnostuksensa länsimaisen ja japanilaisen kulttuurin kohtaamisen ongelmiin Tokugawa-kauden lopulla. Vielä on kuitenkin syytä kiinnittää huomio alan tuoreimpaan väitöskirjaan. Kyseessä on Tuula Okkosen teos *Yhdysvaltojen näkemykset, suunnitelmat ja toimenpiteet Japanin koulujärjestelmän uudistamiseksi 1942–1947*. Se tuskin jää viimeiseksi väitöskirjaksi Japanin historian painopistealueelta.

Baltian historia – Viro, kuva ja kansallisuus sekä pohjoinen vaikutus

Oulun yliopiston yleisessä historiassa on Baltian historian tutkimuksen keskeiseksi näkökulmaksi valittu Baltia eurooppalaisen kulttuuripiirin osana. Yliassistentti Kari Alenius on tarkastellut tästä

lähtökohdasta erityisesti Viron kansallisuuskysymyksiä maailmansotien välisellä kaudella. Etnisten ryhmien väliset suhteet sekä Viron tilanteen suhteuttaminen kansainvälisiin kehityskulkuihin ovat päämielenkiinnon kohteina. Etnisten suhteiden tarkastelussa kuvattutkimuksen menetelmillä on suuri merkitys.

Ensi vuoden alkupuoliskolla yliassistentti Aleniukselta ilmestyy teos Viron etnisistä suhteista vuosina 1918–1925. Alenius on myös mukana virolaisessa projektissa, joka kohdistuu Viron turvallisuuspoliittiseen historiaan vuosina 1939–1956. Hänen osuutensa keskittyy kansalaisjärjestöjen ja yhteiskunnallisten organisaatioiden asemaan Virossa saksalaismiehityksen aikana. Tästä Aleniuksen on tarkoitus ryhtyä jatkamaan tutkimusta siten, että tarkastelu laajentuu käsittelemään Saksasta johdettua nuorisojärjestötoimintaa koko Baltian alueella vuosina 1941–1944.

Toinen Baltian historian tutkimuksen mielenkiinnon aluekokonaisuus on Baltian pohjoisen vaikutuksen tarkasteleminen arkeologisin menetelmin. Amanuenssi Markku Mäki vuoti on kirjoittanut tästä näkökulmasta ja tuonut kokonaisuuteen poikkitieteellistä asiantuntemusta ja kokemusta. Mäki vuotin kiinnostuksen kohteena onkin erityisesti esi- ja varhaishistoria. Tällä saralla häntä kiinnostaa erityisesti Suomenniemi idästä ja lännestä tulevien kulttuuri- ym. vaikutteiden ja kohtaamisalueena. Erityisesti miten se näkyy esineellisissä kulttuurissa, mutta myös laajemmin eri yhteyksinä rautakauden ja varhaiskeskiajan aikana.

Antiikin pohjoinen ulottuvuus—omaa Oulussa

Antiikin historian tarkasteleminen ei sinänsä ole ainutlaatuista Oulussa eikä muualla. Huomattavaa Oulun osalta on kuitenkin, että yleisessä historiassa on erillinen antiikin historian linja. Tätä ei Suomen muista yleisen historian oppiaineista löydy. On myös muistettava, että antiikin kulttuurin pohjoinen ulottuvuus on nostettu yhdeksi Oulun yleisen historian painopistealueista. Yleisen historian yhteistyökumppaneita antiikin historiassa ovat **sivuaineet** antiikin kielet ja kulttuuri, klassillinen arkeologia ja filosofia. Tältä painopistealueelta on tänä vuonna julkaistu teos *Antiquitas borea – Antiikin kulttuurin pohjoinen ulottuvuus*. Toimittaneet Janne Pölönen & Eero Jarva.

Antiikin historian linja on toiminut Oulussa viisi vuotta. Kulunutta aikaa voidaan pitää tuottoisana. Linjalla on tuotettu kymmenisen antiikin historiaan liittyvää pro gradu -tutkielmaa, pari lisensiaatintutkimusta sekä yksi väitöskirja. Huomioon onkin otettava Timo Sirosen artikkeliväitöskirja *Interdisciplinarity and Contextuality in Studying Fragmentarily Documented Languages. New Approaches to Materials of Sabellian Linguistic Materials*. Sirosen tutkimus keskittyy roomalaisen ja kreikkalaisen valtakulttuurin sekä sabellilaisen nuoremman kulttuurin keskinäisiin suhteisiin.

Antiikin historian linjan tulevaisuus Oulussa näyttää mukavalta, sillä tekeillä on useita jatkotutkintoja niin Kreikan kuin Roomankin historian puolelta.

Uusien teknologioiden historiaa

Oulu on tunnettu korkeasta teknologiasta ja Oulun yliopiston yleinen historia on ollut tarkastelussa aktiivisesti mukana. Uusien teknologioiden historia tulisikin nostaa yhdeksi painopistealueeksi.

Oululaisen informaatioteknologian tutkimuksen ja tutkijankoulutuksen sateenvarjo-organisaatio **Infotech Oulu** on valinnut yhdeksi **huippututkimusryhmistään** OASIS-tutkimusryhmän (Oulu Advanced Research of Software and Information Systems) tammikuusta 2003 alkaen. Lehtori Henry Oinas-Kukkonen on yksi ryhmän tieteellisistä ohjaajista.

Oinas-Kukkonen on ollut mukana ryhmän toiminnassa noin kolmen vuoden ajan. Alue, johon hän on perehtynyt tutkijoidensa kanssa on uusien teknologioiden diffuusion historia. Uusien teknologioiden diffuusioilmiötä on tarkasteltu erityisesti teknologiainnovaattorien kokemusten ja näkemysten sekä merkittävimpien strategiavisioiden näkökulmista sekä myös tarkastelemalla vakoilua diffuusion välineenä.

Oinas-Kukkonen tutkijoineen osallistui vuosina 2000–2002 TEKES:n USIX-tutkimusohjelmassa (Uusi käyttäjäkeskeinen tietotekniikka) olleeseen VRFlow2-projektiin. Oinas-Kukkonen toimi yhtenä projektin tieteellisistä johtajista. Toiminta tuotti kaksi yleisen historian opinäytetutkimusta, joita esiteltiin tänä syksynä esimerkiksi Kauppalehden informaatioteknologianumeroissa. Ryhmän tulokset ovatkin saaneet tilaa myös muualta kuin perinteisistä historiajulkaisuista.

Monipuolisesti ja vakaasti

Vaikka Oulun yliopiston yleinen historia ei olekaan erityisen suurta ääntä itsestään pitänyt, töitä on tehty menneinä vuosina tasaisen vakaasti ja jäljet näyttävät sangen hyviltä. Niistä voi hyvästä syystä kertoa myös laajemmalle kuulijakunnalle. Oppiaineella on selkeästi valitut painopistealueet, joissa on oma panos annettavana historian tutkimukselle. Mutta kuten esimerkki uusien teknologioiden historian mukanaolosta osoittaa, Oulun yleisessä historiassa on myös huomioitu mallikkaasti alan laajuus ja moninaisuus.

Artikkelin kirjoittaja FT Henry Oinas-Kukkonen toimii yleisen historian lehtorina Oulun yliopistossa.

ENNEN JA NYT
Historian tietosanomat